

Aan de fracties DOEN'22 en VVD
t.a.v. de heren Van der Wel en Gelling

Postadres Postbus 500
7770 BA Hardenberg

Bezoekadres Stephanuspark 1
7772 HZ Hardenberg

Internet www.hardenberg.nl

Telefoon 14 0523

Uw kenmerk

Zaaknummer 701033

Behandeld door Beatrijs de Vries

Hardenberg, 24 juni 2024

Onderwerp Beantwoording schriftelijke vragen DOEN'22 en VVD - Opvang asielzoekers

VERZONDEN 25 JUN 2024

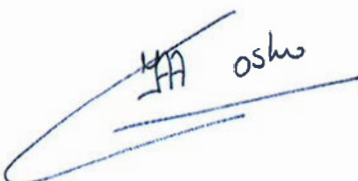
Geachte heren Van der Wel en Gelling,

Namens de fracties van DOEN'22 en VVD heeft u een aantal vragen gesteld met betrekking tot de uitvoering van het amendement over het asielzoekerscentrum (AZC) Hardenberg, de huidige opvangsituatie en samenstelling als ook het Handelingskader 'Vanuit basis in Hardenberg richting een bestendig bestaan'.

In bijgaande notitie beantwoorden wij deze vragen.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Hardenberg,

Secretaris,

I.A.A. Oostmeijer-Oosting

Loco-burgemeester,

D.J. Dorrestijn-Taal

Beantwoording vragen van de fracties van DOEN'22 en VVD.

Vragen met betrekking tot de uitvoering van het amendement januari 2021 over de verlening van de bestuursovereenkomst van het asielzoekerscentrum (AZC) Hardenberg.

In hoeverre is uitvoering gegeven aan de opdracht in het amendement dat op 26 januari 2021 is aangenomen, specifiek op de volgende punten:

- 1. *Inspanning COA om overlast terug te dringen en te investeren in voorzieningen om het AZC geschikt te maken voor gezinnen en kinderen***
- 2. *Opvang spoor 2 en overplaatsing doelgroep naar spoor 2 locaties***
- 3. *Bij regionale regietafel opteren voor ROL locatie***

Graag een overzicht van de tot nu toe genomen stappen.

De tekst van het amendement is middels een addendum integraal opgenomen in de bestuursovereenkomst. Hieronder een inhoudelijke stand van zaken op de gevraagde punten:

Ad 1.:

Om overlast te voorkomen heeft het COA de volgende stappen ondernomen:

- Er is een speciaal team opgericht bestaande uit woonbegeleiders die gericht zijn op de overlastgevers, onder leiding van een overlast-regisseur (adjunct locatiemanager) dat dagelijks contact heeft met de overlastgevers.
- Een wekelijks overleg met dit team en de wijkagent. Daarin wordt een individuele aanpak besproken. De politie deelt daarbij relevante zaken die buiten het AZC plaatsvinden.
- Het lokaal overlastoverleg (LKO) waarin elke 14 dagen overlastgevers besproken worden met ketenpartners als de politie, de AVIM (vreemdelingenpolitie), de IND, de dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V). Daar wordt bepaald wat de beste aanpak is. Die kan bestaan uit het organiseren van specifieke zorg, verblijf op een time-out locatie, het onthouden van leefgeld, overplaatsing naar een ander AZC of de opvanglocatie voor ernstige overlastgevers (HTL), het versnellen van procedures door de IND dan wel inzetten op terugkeer.
- Vanuit de visie van het Buitenkwartier wordt er zo veel mogelijk gewerkt aan een persoonlijk ontwikkelingsplan, waardoor het perspectief van de bewoners op participatie en hun toekomst is gericht. Bij een aantal in tegenstelling tot verveling en overlastgedrag.

Vanuit het veiligheidsdomein van de gemeente is het ministerie van J&V bij de problematiek betrokken. We staan daarbij bestuurlijk in contact met de staatssecretaris via de burgemeester, en op ambtelijk niveau met één van de vier ketenmariniers, die rechtstreeks onder de staatssecretaris vallen.

De ketenmarinier heeft meegedacht over de oplossingsrichtingen en heeft geregeld dat het team Toezicht Speciale Doelgroepen (straatteam) actief is in Hardenberg. Dit team bestaat uit twee straatcoaches/beveiligers die fulltime werkzaam zijn op het AZC, in het centrum van Hardenberg en op de looproutes die asielzoekers gebruiken. Zij bouwen een relatie op, beïnvloeden/corrigeren de asielzoekers waar nodig, voorkomen zoveel mogelijk escalaties en interveniëren bij ruzies. Ze zijn aanspreekpunt voor omwonenden en ondernemers. Ook voor de asielzoekers zijn zij een aanspreekpunt en vervullen ze een brugfunctie naar bijvoorbeeld het COA. Daarnaast heeft het ministerie vorig jaar een half jaar lang een ketenregisseur geleverd om het integrale casuoverleg (het LKO) meer vorm en inhoud te laten krijgen. Van het ministerie ontvangen we elk jaar een subsidie van 50.000 euro ten behoeve van de aanpak van overlast veroorzaakt door asielzoekers. Dit gebruiken we voor de financiering van uren van een boa die het AZC als taakaccent heeft. Tot slot is de beveiliging (Trigion) opgeplust.

Ad 2:

Spoor 2-asielzoekers werden tot 31 december 2021 tijdens zowel de versnelde asielprocedure als de beroepsfase afgescheiden, sober en met extra toezicht opgevangen in Ter Apel en Budel-Cranendonck. Op 31 december 2021 is de pilot voor opvang van niet kwetsbare asielzoekers van J&V definitief gestopt. Het is na de pilot niet gelukt om nieuwe locaties te vinden voor deze wijze van versoberde opvang van asielzoekers in spoor 2. Ondanks de overwegend goede ervaringen met deze pilot, de inspanningen van het COA en het dringende beroep vanuit de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie op provincies en gemeenten. De gemeenteraden van Westerwolde en Cranendonck wilden de versoberde opvang voor asielzoekers uit spoor 2 in hun gemeenten niet langer faciliteren. Het COA blijft, in opdracht van het ministerie van J&V, locaties zoeken waar versoberde opvang wel mogelijk is, tot op heden lukt dit niet. De meeste niet kwetsbare spoor 2 asielzoekers worden in Ter Apel opgevangen. Er wonen momenteel (de afgelopen 12 maanden) geen mensen vanuit deze doelgroep op het AZC in Hardenberg.

Ad 3:

In de brief, "Voortgang Flexibilisering Asielketen"¹ - van de staatssecretaris op 17 december 2020 wordt aangegeven 'Om flexibele opvang te kunnen ontwikkelen, moeten allereerst voldoende opvangplekken worden gerealiseerd, hetgeen momenteel de focus van gemeenten en COA heeft'. Door het falen van de totstandkoming van specifieke opvang voor niet-kansrijke doelgroepen is de invoering van de regionale opvang locaties (ROL) gestagneerd. Met de invoering van de spreidingswet op 1 februari 2024 is het definitief niet meer mogelijk om een ROL te starten.

¹ Vreemdelingenbeleid; Brief regering; Voortgang Flexibilisering Asielketen, 17-12-2020

Tot en met 2023 zijn meerdere bestuurlijke gesprekken gevoerd met Joeri Kapteijns (bestuurslid COA), regiomanagers van het COA, de regionale regietafel en wethouder De Jong (Zwolle, pilotgemeente ROL). Hardenberg is in deze gesprekken duidelijk geweest het AZC als een (potentiële) ROL-locatie te zien.

Ook in de contacten met het ministerie van J&V rondom de pilot Buitenkwartier is de samenstelling van de bewonerspopulatie op het AZC voortdurend onderwerp van gesprek. Door het vastlopen van de opvangketen was de flexibiliseringsagenda op dit punt niet uitvoerbaar. Op dit moment sluit het Rijk voor reguliere AZC-locaties alle vormen van doelgroepenbeperking uit. Voor (crisis)noodopvang locaties is dit in sommige gevallen nog mogelijk. In de bestuursovereenkomst met betrekking tot de noodopvang in Loozen is bijvoorbeeld opgenomen dat het COA zich inspant voor een evenwichtige samenstelling. We hebben de afspraak gemaakt dat hier enkel vergunninghouders en kansrijke asielzoekers (uit Spoor 4) en geen bij het COA bekende overlastgevers worden opgevangen.

Kunt u een actueel overzicht verstrekken van het aantal gezinnen, kinderen als ook het aantal alleenstaande mannen of niet kwetsbare asielzoekers uit spoor 2, dat momenteel wordt opgevangen in het AZC Hardenberg. Hoe verhouden de huidige aantallen zich tot de gegevens van het jaar 2020?

Wegens een nieuw informatiesysteem heeft het COA geen inzicht meer in historische gegevens uit 2020, afgezien van het aantal kinderen en het totaal aantal inwoners van het AZC.

Wel is duidelijk (zonder een exact getal te kunnen noemen) dat er in 2020 bewoners uit de (niet kwetsbare) spoor 2 doelgroep woonden op het AZC. Momenteel wonen er, in lijn met de doelstelling uit het amendement van 5 januari 2021, geen bewoners uit deze doelgroep op het AZC.

	2020	2024 (31 mei jl.)
Gezinnen (ouders)	onbekend	34
Alleenstaande moeders met kinderen	onbekend	16
Alleenstaande vader/broer met kind	onbekend	5
Aantal kinderen van gezinnen/ alleenstaande ouder/broer	onbekend	133
Jongvolwassenen 17.8 t/m 23 jaar	159	204
Alleenstaande mannen	onbekend	308
Niet kwetsbare spoor 2	onbekend	0
Totaal aantal bewoners	687	700

Hoe staat het met de uitvoering van de motie over de beveiliging van het AZC van 1 december 2020? Is de overlast en zijn het aantal incidenten inderdaad afgenomen? Zo niet, wat gaat het college daaraan doen?

In de beantwoording van de eerste vraag onder 1 is een toelichting gegeven over de uitvoering van de motie over de beveiliging van het AZC.

Het COA zelf registreert incidenten op de locatie. De wijze van registratie verschilt per locatie en is daarom niet zonder meer onderling vergelijkbaar. Het locatiemanagement van Hardenberg registreert alle incidenten, bijvoorbeeld roken op de kamer of verbaal en fysiek geweld.

	Eerste helft 2022*	Eerste helft 2023	Eerste helft 2024
Agressie en geweld tegen personen	39	79	43
Overtreden huisregels	106	68	69
Verzuim meldplicht COA	?	224	195
Zelfdestructieve actie	3	5	7

* Enigszins andere wijze van registratie, vergelijkbaar gemaakt met 2023 en 2024

Buiten het AZC komen meldingen van overlast via verschillende kanalen binnen, en deze worden niet allemaal inhoudelijk geclusterd geregistreerd. Bij de gemeente bijvoorbeeld via het Klant Contact Centrum (KCC), de bereikbaarheidstelefoon, mail, (anoniem) via de website, via whatsapp, via samenwerkingspartners, via BuitenBeter App, enzovoort. Naar aanleiding van een melding voeren boa's controles uit en wordt geregistreerd of overlast gevend gedrag is aangetroffen. Het gaat dan om bijvoorbeeld alcoholgebruik, lastig gevallen worden, of het betreden van andermans tuin. In onderstaande tabel is aangegeven hoe vaak bij (meerdere) controles van onze boa's naar aanleiding van een melding overlast gevend gedrag is geconstateerd.

2021	2022	2023	2024 (tot 10 mei)
11	36	18	4

Ook de politie krijgt meldingen over overlast of incidenten. Bij zowel de politie als het OM hebben we aangegeven inzicht te willen in de overlast die verband houdt met de bewoners van het AZC. Dat krijgen wij (nog) niet vanuit het standpunt dat privacywetgeving dat niet toestaat en vanwege het voorkomen van etnische profilering.

Uit het overleg met omwonenden komt naar voren dat de ervaren overlast verminderd is, na de maatregelen die getroffen zijn zoals weergegeven onder de eerste vraag.

Vragen over de raadsbrief van 22 mei jl. (raadsbrief proces locatieonderzoek AZC)

Welke maatschappelijke omstandigheden spelen in het voorliggende geval een rol voor uw besluit om boven het mogelijk wettelijk kader (of het ontbreken daarvan in geval van intrekking van de spreidingswet) nu al aanvullende maatregelen te willen nemen? Wat is het afwegingskader geweest?

Het handelingskader² zoals vastgesteld door uw raad heeft als doel regie te houden en voorspelbaar en betrouwbaar te zijn naar onze inwoners. Daarvoor kiest Hardenberg zelfbewust de opstelling dat *het vluchtelingenvraagstuk niet een probleem van het Rijk is dat wij moeten oplossen. Het is onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. We nemen in ogenschouw dat de draagkracht van onze samenleving grenzen kent en geven invulling aan wettelijke taken.*

Op dit moment geldt de spreidingswet. In het hoofdlijnenakkoord is aangekondigd dat voorgesteld zal worden om deze in te trekken. Het is dus mogelijk dat na het aflopen van de huidige bestuursovereenkomst er geen wettelijk kader is dat bepaalt dat Hardenberg de opvang van asielzoekers mogelijk moet maken.

In het hoofdlijnenakkoord wordt ook een tijdelijke asielcrisiswet aangekondigd. Onduidelijk is welke maatregelen hierin worden voorgesteld om de acute opvangcrisis te bestrijden.

Dat er een maatschappelijke en bestuurlijke opgave voor de opvang van asielzoekers blijft, is helder. Ook het hoofdlijnenakkoord spreekt over een asiel- en migratiestelsel met plek voor wie hier echt mag blijven. Het is echter onzeker wat het effect is van de maatregelen die volgen uit het hoofdlijnenakkoord op de benodigde capaciteit voor asielopvang. Ook weten wij niet hoe deze opgave zich lokaal vertaalt.

De onzekerheid over de komende (wettelijke) maatregelen de effecten daarvan, heeft invloed op het gesprek over de situatie na 2026. In de samenleving verschilt de duiding van de toekomstige situatie en wat dat nu vraagt.

Ons uitgangspunt is dat wij voorstander zijn van een evenredige verdeling van de benodigde capaciteit over Nederland. In het nemen van ons deel willen we zelf de regie houden en de tijd nemen om met belanghebbenden in gesprek te zijn en zaken af te wegen. Daarom zijn we gestart met het proces om te komen tot een voorstel aan uw raad voor (een) mogelijke locatie(s). Op die manier zijn we voorbereid op het scenario dat na 2026 Hardenberg zijn aandeel in de asielopvang moet of wil blijven nemen.

² Handelingskader "vanuit basis in Hardenberg richting een bestendig bestaan", vastgesteld door de gemeenteraad op 16 januari 2024

Deelt u onze mening dat 'naar evenredigheid' in ieder geval betekent dat alle andere gemeentes in de provincie Overijssel alsdan ook hun verantwoordelijkheid naar evenredigheid hebben genomen en dat Hardenberg niet weer voorop loopt in de opvang van asielzoekers en, zoals nu het geval is, voor 1/3 deel de opvang faciliteert van alle asielzoekers in de gehele provincie?

Het college deelt uw mening dat alle andere gemeentes in de provincie Overijssel en wat ons betreft in Nederland hun verantwoordelijkheid naar evenredigheid moeten nemen. Het college is voorstander van de spreidingswet of een ander instrument waarmee de opgave over alle gemeenten (regio's) in Nederland wordt verdeeld.

We zijn ons bewust van de onzekerheden in het wettelijk kader en de opvangopgave in de toekomst. Hierbij realiseren we ons dat de meningen over wat dat voor ons als gemeente betekent ook in onze samenleving verschillen. Juist daarom willen we helder zijn over waar we bestuurlijk staan en ons niet afhankelijk opstellen van wat andere gemeentes doen. Door onze verantwoordelijkheid voor ons evenredige deel te nemen, houden wij de positie om andere gemeenten aan te spreken op het nemen van hún deel. En kunnen wij een te groot beroep op de Hardenbergse samenleving door het Rijk 'terugduwen'.

Zou u niet gewoon wachten met uw zoektocht naar een nieuwe locatie tot 2026 omdat wij immers tot dan contractuele afspraken hebben over opvang en ondertussen kunnen kijken of de spreidingswet daadwerkelijk wordt ingetrokken en wat de andere gemeentes in onze Provincie dan gaan doen en/of hebben gedaan en welke verantwoordelijkheid zij hebben genomen ter zake de opvang van asielzoekers?

We bereiden ons er op voor dat er ook na 2026 een opgave is in de opvang van asielzoekers, waarvan Hardenberg haar evenredige deel op zich wil of moet nemen. De opvangopgave en geldende wettelijke kaders op dat moment zijn onzeker. Omdat de huidige contractuele afspraken over de opvang van asielzoekers in Hardenberg eind februari 2026 aflopen, moet uw raad een nieuw besluit nemen over omvang, locatie en vorm. Om dat besluit zorgvuldig te kunnen nemen en de tijd te hebben om de inbreng van inwoners en toekomstige omwonenden te kunnen ophalen en gebruiken, wachten we niet met het proces voor de voorbereiding van een raadsvoorstel.

Wanneer het locatieonderzoek wordt opgeschort en er in 2026 wél een wettelijke opgave is om opvang te realiseren, is de tijd om alternatieve locaties te beoordelen en geschikt te maken mogelijk onvoldoende.

U geeft in uw brief nadrukkelijk aan dat de locatie van het AZC aan de Jachthuisweg een optie voor opvang is. Hoe verhoudt dat met eerder gedane toezeggingen en afspraken met direct betrokkenen? Zijn omwonenden en andere betrokkenen nog genegen om met u afspraken te maken voor deze locatie omdat u kennelijk voornemens bent om eerder gemaakte afspraken niet na te komen?

Uw raad heeft in het Handelingskader aangegeven dat het beoordelen van de geschiktheid van de huidige locatie voor de opvang na 2026 tot de mogelijkheden behoort. In het onderzoeken van geschikte locaties zijn daarmee alle locaties mogelijk. Dat maakt alle inwoners van Hardenberg potentiële omwonenden. We kiezen er niet voor om in deze fase met alle inwoners in gesprek te gaan. Omdat in het Handelingskader de huidige locatie is benoemd als mogelijke locatie en omdat deze inwoners ervaring hebben met een AZC in de directe leefomgeving, hebben we met de Plaatselijk Belangen in de omgeving van het huidige AZC het proces voor het locatieonderzoek besproken. Wij merken dat er over het algemeen begrip is dat de huidige locatie wordt meegenomen in het onderzoek. Daarbij zijn we ons ervan bewust dat in 2026 de huidige omwonenden gedurende tien jaar een AZC in hun directe leefomgeving hebben. Dit gegeven en de gewekte verwachtingen van de afspraken in de huidige bestuursovereenkomst zullen in de keuze voor de uiteindelijke locatie(s) meegewogen worden.

Samenvattend

We hebben nu het Handelingskader en de Spreidingswet. Op het moment dat de Spreidingswet wordt ingetrokken is er een ander wettelijk kader en gaan we opnieuw met uw raad in gesprek. Op dit moment is de Spreidingswet nog van toepassing en houden we vast aan het volgen van een zorgvuldig proces om tot een goed voorstel voor een locatiekeuze te komen.